

Iets over enkele *Salix*-vormen.

Sinds wij ons in de laatste twee jaren meer in het bijzonder met het geslacht *Salix* hebben beziggehouden, hebben wij enkele merkwaardige vormen gevonden, waarop wij nader de aandacht wenschen te vestigen. Bij al deze vormen doet zich eenzelfde verschijnsel voor: bij één schub en één honingklier behoort meer dan één vruchtbeginsel.

Geruimen tijd konden wij deze afwijkingen met de inlandsche en meest gebruikelijke buitenlandsche flora's niet thuis brengen, totdat wij eindelijk Ascherson-Graebner's Flora des Nordostdeutschen Flachlandes in handen kregen, waarin wij op pag. 240 bij *Salix cinerea* L deze aanteekening vonden: „ausserdem öfters männl. Aehren mit theilweise oder ganz „verwachsenen Staubfäden; weibl. Aehren mit in zwei meist „kahle Carpelle getheilten Fruchtknoten oder mit noch „weitergehenden Uebergangsbildungen von einem „Geschlecht zum andern.”

Volgens v. Seemen, die het geslacht *Salix* in genoemde flora bewerkte, behooren dus deze afwijkingen tot de overgangen van het eene geslacht naar het andere; en hij noemt zulke overgangen bij *S. babylonica* L, *S. amygdalina* L, en de vroegbloeiers: *S. cinerea* L, *S. multinervis* Döll, *S. myrtilloides* L, *S. ambigua* Ehrh. en *S. Straehleri* Seemen. 1)

Wij namen deze vormen reeds waar bij een viertal, op verschillende plaatsen groeiende boomen:

---

1) Het is de vraag, of bij al deze planten wel vormen als de onze bedoeld zijn, daar de echte overgangen er geheel anders uitzien.

1°. *Salix Caprea* L, uit de duinen van den Hoek van Holland (1904).

Bij elke schub en elke honingklief had dit ex. twee geheel van elkaar gescheiden vruchtbeginsels, waarvan de top steeds min of meer teruggekromd was (fig. I). Aantal stempels steeds twee, ongedeeld. Deze vruchtbeginsels zijn niet kaal, maar toch veel minder behaard dan wij bij gewone *S. Caprea*'s waarnamen.

Bovendien zijn bij alle vier deze vormen de vruchtbeginsels veel slanker en smaller dan die van normale boomen.

2°. *Salix cinerea* L. Oude Koedood tusschen Charlois en Rhoon (1903).

Dit ex. had bij elke schub en elke honingklief twee vrije vruchtbeginsels, waarvan zeldzaam de stelen half vergroeid waren. De schubben der bloemen waren nu eens spits, dan weer afgerond. De afgeronde schubben bevonden zich meer aan den top der katjes. De verhouding tusschen de lengte der schub en die van het vruchtbeginsel; alsmede de verhouding tusschen lengte en breedte der vruchtbeginsels, is niet steeds dezelfde aan de verschillende takken, maar vertoont vrij sterke verschillen (fig. IIa en IIb).

De top der vruchtbeginsels is meest recht, hier en daar teruggekromd. Aantal stempels twee, bij een enkele bloem gedeeld.

3°. *Salix cinerea* L uit de duinen van den Hoek van Holland (1904).

Dit is een uiterst merkwaardig ex. Hier toch vindt men niet twee, maar drie en vier vruchtbeginsels bij één schub en één honingklief.

Bovendien zijn deze vruchtbeginsels zoo volkomen met elkaar vergroeid (fig IIIa), dat een van onze beste *Salix*-kenners, aan wien wij een ex. toezonden, ze in het eerst voor een buitengewoon groot ontwikkeld ex. van de gewone *S. cinerea* hield.

Toch vindt men hier en daar bloemen met een gewoon vruchtbeginsel, aan welks voet zich twee slecht ontwikkelde

vruchtbeginsels bevinden (fig IIIb) geheel vrij of reeds ten deele met het groote vergroeid (fig. IIIc).

Voorts wijst ook het buitengewoon groot aantal stempels van elke vergroeide bloem, alsmede de lijnen, die over het vruchtbeginsel loopen, voldoende op samengroeiing. De top is meestal iets teruggebogen.

4°. *Salix aurita* × *cinerea* (*S. multinervis* Döll)
Oude Koedood tusschen Charlois en Rhooen. (1902, 1903). Bij de ex. van 1902 vindt men bij één schub en één honingklief twee vruchtbeginsels, soms alleen aan de basis (fig. IVa), soms half (IVb) of ook geheel vergroeid (fig. IVc). De top is meest recht, aantal stempels twee, niet zelden gedeeld. De honingklief is meest gaaf, soms uitgerand, tweedeelig of tweespletig maar ook dan nog van de gewone breedte. In tegenstelling met de 3 andere vormen is een groot gedeelte van de vruchtbeginsels onontwikkeld gebleven; iets, wat ook voor het hybridair karakter van den boom pleit. Deze onontwikkeld gebleven vruchtbeginsels waren toch ook vergroeid.

Bij de takken, in 1903 van dezen boom geplukt, viel een verandering te bespeuren. Vooreerst waren veel minder vruchtbeginsels onontwikkeld gebleven, dan zaten verscheidene normale bloemen tusschen de andere, en waren de meeste honingklieren gespleten.

Daar wij van dezen boom in 1902 enkele takken inzonden voor het herb. der Vereeniging, met meest tweespletige honingklieren en daarbij aantekenden: „Deze bloemen hebben twee nectaria”, staat deze boom in den Prodrromus vermeld als *S. aurita* × *fragilis*?

Onze latere waarnemingen hebben genoegzaam aange-toond, dat onze eerste beschouwing geen reden van bestaan meer heeft.

Voor zoover ons bekend is, zijn deze afwijkingen nog nimmer in de Nederlandsche litteratuur vermeld en in het Vereenigings-herbarium hebben wij er vergeefs naar gezocht. Dat ze niet vroeger zijn aangetroffen, ligt o. i. hieraan, dat de meeste flo-

risten, blijkens de in het Herbarium aanwezige exemplaren, van de vroegbloeiërs alleen blad- en vruchttakken inzamelen.

Indien vroeg in het voorjaar er op gelet werd, zou ongetwijfeld nog menig ex. van deze afwijkingen gevonden worden.

Verder werden bij Rotterdam een drietal, zeer veel op elkaar gelijkende wilgen aangetroffen, waarover wij enkele opmerkingen wenschen te geven. De eerste is *Salix stipularis* Host, waarvan tot heden in Nederland slechts vrouwelijke ex. bekend waren. Thans is, aan den kant van de Kralingsche Plas, ook een manlijke boom gevonden. De andere twee zijn *Salix Smithiana* Willd. en *S. acuminata* Sm., over welke stamouders de meeningen der auteurs uiteenloopen.

v. Seemen houdt, blijkens de aangehaalde synoniemen in Ascherson-Graebner's Flora des Nordostdeutschen Flachlandes, *S. Smithiana* Willd. voor *S. Caprea* × *viminalis*, en *S. acuminata* Sm. voor *S. caprea* × *dasyclados*. Volgens Wimmer in Flora 1849 is *S. acuminata* Sm. = *S. viminalis* × *Caprea*; Döll vereenigt zich hiermede, en noemt *S. Smithiana* Willd. een smalbladige vorm van *S. acuminata* Sm., dus volgens hem een smalbladige *S. viminalis* × *Caprea*. Garcke ten laatste geeft in zijn flora (18e druk 1898): *S. Caprea* × *viminalis* vervalt in twee vormen: *α. latifolia* Wimmer (= *S. acuminata* Sm.) *β. angustifolia* Wimmer (= *S. Smithiana* Willd.).

Alle genoemde auteurs noemen dus *S. Caprea* als een der beide stamouders van *S. Smithiana* Willd. en *S. acuminata* Sm.; en als de andere of *S. viminalis* L. of de daaraan nauw verwante *S. dasyclados* Wimmer.

De Prodromus nu beschouwt *S. Smithiana* Willd. als *S. caprea* × *viminalis*; doch *S. acuminata* Sm. als *S. cinerea* × *viminalis*, wat o. i. onvoldoende geargumenteed is.

Op pag. 1608 wordt toch gezegd:

„Ofschoon *S. acuminata Sm.* gehouden wordt voor een „hybride van *S. Caprea* × *dasyclados*, is dit bij onze „planten niet wel mogelijk, daar *S. dasyclados* hier niet „voorkomt. De *S. holosericea Willd.* is waarschijnlijk „*S. cinerea* × *dasyclados*, waarin sommigen nog „een derde plant willen herkennen, n.l. *S. viminalis*. „Dit bewijst wel, dat de door v. d. Bosch vroeger voor „*S. holosericea* gehouden plant verwantschap vertoont „en derhalve ook onze *S. acuminata* met *S. cinerea* „en *S. viminalis* verwant moet zijn. Trouwens ik wil „hier uitdrukkelijk verklaren, dat de hybride-natuur van de „meeste der door mij als zoodanig opgenomen bastaard- „wilgen berust op een gemeenschappelijke gelijkenis met de „beide zoogenaamde stamouders.”

Dus, omdat v. d. Bosch zijn *Salix* eerst hield voor de *S. holosericea Willd.*, en deze waarschijnlijk is *S. cinerea* × *dasyclados* (× *viminalis*?), zou *S. acuminata Sm.* moeten zijn *S. cinerea* × *viminalis*?

Dit zien wij nog niet in; en had *S. acuminata* nu nog maar kenmerken, die aan *S. cinerea* herinnerden, dan zou deze onderstelling eenige waarheid kunnen bevatten, maar het meest typische kenmerk van *S. cinerea* n.l. het viltig behaard zijn van de knoppen en jonge takken, ontbreekt bij alle ex. van Van den Bosch (en ook bij andere ex. in ons bezit) geheel, want de knoppen en takjes zijn kaal. Daarom blijven wij in *S. acuminata Sm.* als een der stamouders *S. caprea* zien, en als de andere *S. dasyclados* of *S. viminalis*, welke laatste waarschijnlijker is wegens het beperkte verspreidingsgebied van den eerste.

Verder merken wij op, dat de als *S. acuminata Sm.* bestemde planten afwijken van de typische *S. acuminata Sm.*: 1°. door de kale knoppen en kale jonge takjes 2°. door de dunne katjes, die veel te smal zijn voor een zuivere *S. acuminata*, 3°. door de kleine vruchtbeginsels, 4°. door de smalle, wig-vormige bladen, die boven het midden het

breedst zijn, en aan de onderzijde veel sterker te voorschijn tredende nerven vertoonen dan andere ex. van *S. acuminata* en *Smithiana* uit het Rijks herbarium en onze eigen collectie. Om al deze redenen meenen wij als zeker te kunnen aannemen, dat de door v. d. Bosch vermelde ex. van Zuid-Beveland en Wemeldinge (blijkens de etiketten één zelfde vindplaats) niets anders zijn dan *S. aurita* × *viminalis* (*S. fruticosa* Döll). Dit verklaart dan hoe het mogelijk is, dat lengte en breedte bij de (smalbladige!) *S. Smithiana* van v. d. Bosch zich verhouden als 1:3, en bij de (breedbladige!) *S. „acuminata”* van v. d. Bosch als 1:5, wat anders een ongerijmdheid zou wezen. Dat v. d. Bosch niet tot *S. aurita* × *viminalis* isgekomen, wordt duidelijk wanneer men ziet, dat *S. fruticosa* Döll niet vermeld is in Koch's Synopsis Ie en IIe editie, met welke v. d. Bosch veel gedetermineerd heeft (*S. acuminata* en *S. holosericea* staan hierin wel).

De diagnose van *S. fruticosa* Döll in Koch's Synopsis IIIe editie, pag. 2365, waarmede wij later de planten van v. d. Bosch konden vergelijken, heeft onze onderstelling volkomen bevestigd.

Verder vonden wij in dit werk op pag. 2332:

„*S. Caprea* L. findet sich mit zwei Fruchtknoten in „einer Blüthe” en op pag. 2333: „*S. cinerea* L. findet „sich mit Blüten, deren Kapseln bis unten geteilt sind”.

Andere opmerkingen over deze vormen vonden wij in dit werk niet.

Rotterdam, Febr. '05.

W. H. WACHTER.
P. JANSEN.